

Szabadszemes jelenségek

Légköroptikai észlelések

Az utóbbi időszakban leginkább légköroptikai észlelések érkeztek, ezekből szeretnénk egy válogatást közölni, de előbb ismerkedjünk meg a jelenséggel röviden, kicsit közelebbről. Melléknapot akkor figyelhetünk meg, amikor a horizonttal párhuzamosan „beálló” hatszögletű jégkristályokon megtörik a Nap fénye. Ilyenkor láthatjuk a csillagunk melletti „konkurenciát” aminek fénye nagyságrendekkel gyengébb az igazinál. Sokszor két melléknapot láthatunk, ugyanolyan távolságban a Naptól. A jégkristályok összetételétől függően előfordulhat, hogy a melléknap fehéres színű, de általában különböző szivárványszíneket ölt. (Bővebben l. Színpompás égi fények c. cikkünket a 4. oldalon).

2006.09.01. Szigetvár mellett autózás közben azt vettem észre, hogy valahogy sokkal jobban süt a Nap, mint amennyire ebben az időben szokott. Miután kitekintettem, számomra szokatlan látvány tárult a szemem elé. Elsőre nem is akartam hinni a szememnek, mert valahogy a Nap is talán „nagyobb” tűnt, a felhők sem tűntek átlagosnak meg, mellette a melléknap is nagyon fényes volt. Mivel nagyon érdekesnek tartottam, felhívtam egy barátomat, hogy győződjön meg róla ő is, hogy mind a kettő ugyanazt látjuk. Később a fényes „Nap” már eltűnt, helyette jól látható szivárvány jelenség rajzolódott az égre. Elég gyorsan történtek az események, az egész nem tartott sokáig, talán 6–8 percig. *(Bánfai Zsolt, Szigetvár)*

2006.09.03. Múlt hét vasárnap láttam itthon – Vértesszőlősön – a kertből a melléknapot. Fantasztikus látványban volt részem, miszerint gyönyörű melléknap, illetve hatalmas parhelikus kör volt látható az égen! Felénk elég gyakori látvány a melléknap, de jégfalót/parhelikus kört még sosem láttam! *(Torma Judit Nóra, Vértesszőlős)* Észlelőnk 2006. szeptember 13-án is megfigyelte ezt a jelenséget (l. Meteor 2006/10., 35. o). Jól sikerült felvételeit a képmellékletben is bemutattuk, sőt, egyik fotója hírportálunkon is megjelent a hét csillagászati képeként.

2006.09.13. 13:30 UT-kor észleltem melléknapot, a nap folyamán még kétszer láttam melléknapot. Az egyik melléknapnál egy ajtó alakú cirrusz látszott kondenzcsíkkal. *(Szőlősi Tamás, Érd)*

2006.09.16 A kocsival hazafelé tartva 15:35 és 15:45 UT között vettem észre két szivárványos melléknapot a Nap két oldalán 22 fokra – ilyen jelenséget soha nem láttam ezelőtt. A Nap felett ugyancsak 22 fokkal egy szivárványszínű képződményt is láttam, olyan méretű volt, mint a melléknapok, csak halványabban látszott. Az ég tele volt cirruszokkal, halót nem láttam. *(Ambrus Ádám, Nyíregyháza-Nyírszőlős)*

2006.09.16. A szép délutáni napsütésben először a rendkívül élénk, zenit körüli ívre lettünk figyelmesek (14:48 UT), amely fordított szivárványként ragyogott a fejünk felett. Rögtön utána észrevettük a melléknapot is (14:49 UT), ez a Naptól északra helyezkedett el, és legalább ugyanolyan színes volt. A jelenségekért a magaslégkörben

elhelyezkedő pehelyfelhők (cirrus) voltak a felelősek. A zenit körüli ív és a napkorong között alig észrevehetően látszik a parhélikus ív is. Nem sokkal később kicsit halványabban, de előjött a Naptól délre lévő melléknap is (15:05 UT). Ekkor éppen csak érzékelhetővé vált a 22 fokos naphaló egy része is. A cirkumzenitális ív, ahogy Nap lejjebb és lejjebb süllyedt a látóhatár közelébe, úgy halványodott. Kb. 15:30 UT-ig lehetett látni, utána már csak a bal oldali melléknap fénylett egy ideig. *(Somosvári Béla, Póka Eszter, Felsőzsolca)*

2006.09.29. Szenzációs volt a jelenség. Egészen kis gyerek korom óta szerettem volna látni naphalót, de nem hittem, hogy valaha ilyen szerencsében részesülök. Éppen bicikliztem Lesencetomajon, de jelezték a látványt Szigligetről, Tapolcáról, és Sümegen is látható volt (ott viszont csak a baloldali – déli – félnapot látták). Sümegen szűnt meg a leghamarabb a jelenség, és erősödött délebbre a Balaton felé. Mikor hazafelé tartottam, szintén Lesencetomajon, még este 18:10-kor is jól látható volt a lenyugó Nap északi félnapja. *(Egyed Péter, Szigliget)*

2006.09.30. Délután az égboltot elég jól beborították a DNy-i irányból érkező cirrus és cirrostratus felhők. Először csak halványabb melléknapokat lehetett látni, de ahogy a cirrostratusok kerültek fölénybe, úgy egyre látványosabb melléknapok látszottak. A jobb oldali melléknapnak szépen kirajzolódó parhélikus kör-kezdeménye volt. Nem sokkal később megjelent a 22°-os fordított érintő ív, majd egy 46°-os zenit körüli ív. Késő délután „jött” a legfényesebb melléknap, ami a Nap jobb oldalán, a Naptól 22°-ra látszott. A melléknap fényessége legalább -20, -21 magnitúdó volt, vagyis megközelítette a Nap fényességét. Este narancssárga cirrusok és cirrostratusok „zárták” a jelenséget. *(Szöllősi Tamás, Érd)*

2006.10.05-én szinte egész nap 22°-os halót lehetett látni, még este, a Hold fényénél is. *(Szöllősi Tamás, Érd)*

2006.10.05. 12:45 KÖZEL szerint naphalót láttam, ami teljes volt, csak sajnos a budapesti Nagykörút adottságai miatt nem sikerült olyan helyet találnom, ahonnan egyben látszott volna a teljes kör. A jelenség kb. 20 percen keresztül látszott. *(Molnár Péter, Budapest)*

2006.11.07. A buszmegállóban állva figyeltem fel a melléknapra, amely a Nap bal oldalán volt. A melléknap érdekessége az volt, hogy az kb. 5–8 s-ig a felső és az alsó részén, a jobb és a bal oldalán kis „szarvak” mutatkoztak. Az egész melléknap 11:29-től 11:33 UT-ig tartott, ezután még fél percig bizonytalanul tudtam követni a jelenséget. A melléknapot Budapestről észleltem. *(Szöllősi Tamás, Érd)*

2006.10.19-én reggel a buszról leszállva egy melléknapra lettem figyelmes, mely a Naptól 22°-ra balra volt. Délután pedig egy 22°-os naphalóra figyeltem fel. Nem sokkal később egy melléknap is megjelent, a Naptól 22°-kal balra. *(Szöllősi Tamás, Érd)*

2006.10.21. Megdöbbenve tapasztaltam, hogy egy igen fényes zenit körüli ív látható a Naptól 46 fokra. Gyorsan elkezdtem fényképezni, mert a jelenséget létrehozó cirrostratus gyorsan haladt tovább. A jelenség csak talán 3–4 percig tartott, ha nem szól édesanyám, akkor észre se vettem volna ezt a lenyűgöző jelenséget. *(Szöllősi Tamás, Érd)*

2006.10.31-én, a buszon egy melléknapot pillantottam meg a Nap bal oldalán. A Nap kb. 5 fokos magasságban lehetett, amikor megpillantottam a melléknapot. *(Szöllősi Tamás, Érd)*

BOROS-OLÁH MÓNIKA